

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896. Första Kammaren. N:o 3.

Fredagen den 24 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att kabinettsskamarherren *Sixten Flach* till följd af sjukdom (Colica renalis) för närvarande är hindrad att infinna sig vid riksdagen, intygar
Norrköping, Svensksund den 22 januari 1896.

C. W. Engelbrecht,
Med. Doktor.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades den 22 innevarande månad bordlagda memorial n:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna embetsberättelse.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 8, af herr *Björclin*, angående låneunderstöd för enskilda jernvägsanläggningar på Gotland,

Lördagen den 25 Januari.

n:o 9, af herr *Billing*, angående pension åt konsistorienotarien
E. R. Henschen, och
n:o 10, af friherre *Klinckowström*, angående tull på potates.

Dessa motioner blefvo, hvar för sig, på begäran bordlagda.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Wallin*, från den
27 i denna månad till den 24 nästkommande februari.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 25 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Herr statsrådet *Wersäll* aflemnade

dels Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:
1:o) angående portoförhöjning för skrymmande småpaket och
tilläggsporto för ofrankerade dylika paket,
2:o) angående disposition af förra hospitalslägenheten "en tomt
vid Säbygatan i Landskrona",
3:o) angående disposition af ett jordområde i Djeknehytteroten i
Avesta socken af Kopparbergs län,
4:o) angående disposition af länsmansbostället $\frac{1}{4}$ mantal Galtabäck
n:o 1 Fösingsgård i Kronobergs län,
5:o) angående beredande af lånemedel till utveckling af statens
telefonväsende,
6:o) angående en särskild tilläggsbeviljning för år 1897, och

7:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar,

dels ock Kongl. Maj:ts nådiga skriftvelse till Riksdagen om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 20 innevarande januari bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Statsverkspropositionen.

Friherre Klinkowström: Herr grefve och talman! Den nu föreliggande kongl. propositionen är en nyårgåfva, som kongl. Maj:t lemnat det svenska folket, och jag är öfvertygad derom, att densamma öfverallt, i landsorten så väl som på Riksdagen, väckt *förundran*, men jag tviflar på, att den väckt någon *beundran*. Jag hade ej ämnat begära ordet vid denna s. k. remissdebatt, men när jag tagit del af propositionen i dess väsentliga delar, kunde jag ej underlåta att nu begära ordet för att framställa några anmärkningar mot densamma. Det är mig omöjligt att i alla detaljer af denna vidlyftiga proposition göra de viktiga anmärkningar, som det viktiga ämnet kräfver. Jag är öfvertygad om, att statsutskottet, sin pligt likmätigt, kommer att i detalj granska förslaget och deri göra alla de nödiga rättelser och besparingar, som i detta förslag mer än i alla öfriga i så hög grad kräfvas. Jag måste ärligt bekänna, att under de 27 riksdagar, hvori jag deltagit, har jag ej sett ett förslag rörande statsverkets tillstånd och behof, som till den grad förskräckt mig, som det ifrågavarande. För att emellertid ej alltför mycket pröfva kammarens tålmod, vill jag nu inskränka mig till blott tre grupper af anmärkningar mot densamma. Dessa anmärkningar röra 1) förslaget sedt ur *allmän sparsamhetssynpunkt*, 2) förslagets beskaffenhet med afseende på *tilläggsbevillningen* och 3) det i propositionen framlagda förslaget om anskaffande af medel till *flottans nybyggnad*.

Hvad nu den första synpunkten eller den *allmänna sparsamheten* beträffar, får jag påminna Riksdagen derom, att Kongl. Maj:t bär intet ansvar för det förslag till afgifter, som Kongl. Maj:t pröfvar vara nödiga. Hela ansvaret för statens utgifter och för bevillningen ligger, enligt grundlagen, ensamt på Riksdagen. Och denna grundlagens föreskrift finner jag både ganska nödig och nyttig. Hvad nu de statsutgifter beträffar, som här af Kongl. Maj:t föreslagits, synes det mig att deri ganska stora besparingar kunna åstadkommas; och att sådana äro nödvändiga, derom skall mitt anförande, hoppas jag, lemna många talande bevis. Jag har endast fäst mig vid besparingar i de stora

*Statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

anslagen och lemnar å sido de mindre besparingarna, hvilka dock, tagna tillsammans, i hela sin summa säkerligen komma att utgöra åtskilliga millioner. Jag har endast ifrågasatt de större besparingarna för att ej besvära Riksdagen och Kammaren med att ingå i flere små detaljer.

Först och främst måste jag nämna, att de tillgångar, som enligt Kongl. Maj:ts proposition visat sig finnas för utgifternas bestridande, äro högst betydliga. Jag nämner det särskildt därför, att Kongl. Maj:t såsom tillgång upptagit äfven en föreslagen tilläggsbevillning för 1897, en tilläggsbevillning, mine herrar, som redan utgått under loppet af fyra år och som — jag tror mig dermed uttala en allmän mening — är mycket illa upptagen inom landet. Och detta med fullt skäl. Vi hafva såsom bekant under de fyra senast förflutna statsreglerings-åren haft en tilläggsbevillning, som uppgått 1893 till 1,350,000 kronor, 1894 till 4,400,000 kronor, 1895 till 4,900,000 kronor och 1896 till 1,350,000 kronor. Nu föreslår Kongl. Maj:t en tilläggsbevillning för år 1897 af 4,680,000 kronor. Om vi jemföra de statsutgifter, som under 20 år med 10 års mellanrum af Riksdagen beslutits, finna vi, att år 1876 utgingo dessa utgifter med 82,514,600 kronor och 10 år derefter — hvilket är högst märkligt — med nära nog samma summa nemligen 82,354,500 kronor. Och nu för år 1896 beviljades enligt sista Riksdagens beslut 100,534,000 kronor. Således under de 10 åren mellan 1876 och 1886 hade ingen förändring egt rum, men under de senaste 10 åren mellan 1886 och 1896 hade riksstaten ökat med nära 18 millioner. Detta är en ofantlig skilnad, mine herrar! Jag vet väl, att mina motståndare komma att invända, att många regleringar af statsförhållandena i finansielt och statsekonomiskt hänseende under dessa senaste 10 åren egt rum. Ja, det är sant. Men der finnas ändock många utgifter, som icke kunna så väl försvaras som dessa reorganisationer. Och nu till 1897 har Kongl. Maj:t tagit ut steget — ett ofantligt steg! — för att öka riksstaten blott på ett år från 100,534,000 kronor till 114,711,000 kronor. Jag kan ej anse det förenligt med mitt samvete att icke försöka, så vidt på mig ankommer, bjuda till att nedbringa denna för blott ett år så ofantliga ökning i statsutgifter. Besparingen å 1894 års reglering har, såsom herrarne veta, blifvit af Kongl. Maj:t uppgifven till 8,296,340 kronor, och statskontoret har förslagsvis beräknat, att sista årets besparingar skulle uppgå till den för våra finansiella förhållanden enorma summan af 13,000,000 kronor, således summa besparingar endast för 1894 och 1895 af 21,296,340. Kongl. Maj:t har gjort anspråk på större delen af bankovinsten för 1895, som äfven är en tillgång utgörande 3,026,425 kronor. Dessutom ha vi för statens behof till förskott den så kallade kassaförlagsfonden, utgörande för närvarande 14,122,907 kronor, som Kongl. Maj:t i sin nådiga proposition föreslagit att öka med något öfver en half million. Och detta tyckes verkligen vara en sådan tillgång, att vi borde kunna med rättvisa och billighet göra anspråk på att undgå tilläggsbevillning. Men härom kommer jag att tala sedan jag afslutat den första gruppen af anmärkningar mot Kongl. Maj:ts nu föreliggande statsverksproposition.

De besparingar, som jag nu kommer att föreslå i statsregleringen, äro såsom jag nyss nämnde visst icke alla, men de afse de största summorna. På fjerde hufvudtiteln har jag beräknat att utan skada för de militära förhållandena mycket väl kunde afprutas 2,879,200 kronor. Det skulle ske först beträffande *arméns eldhandvapen*. Kongl. Maj:t har för detta ändamål begärt 2,086,250 kronor. Jag skulle ej vilja bevilja mer än 860,250 kronor, och således på denna artikel göra en besparing af 1,226,000 kronor. Mången, som ej närmare känner till eller sysselsatt sig med denna fråga om eldhandvapnen, skulle möjligen lätt kunna komma på den tanken, att jag vore likgiltig för landets försvar. Mitt arbete och mina ansträngningar vid 1892 års riksdag för att få den nya arméorganisationen till stånd hafva dock varit ett bevis på motsatsen. Men här förekommer det egna — och som äfven i detalj upplyses i den Kongl. propositionen — att det antal gevär, som Kongl. Maj:t föreslagit för nästa statsreglering, kan ej tillverkas inom landet. Af den vidlyftiga redogörelse, i denna fråga, som finnes i det statsrådsprotokoll, hvilket åtföljer fjerde hufvudtiteln i propositionen, framgår, att endast 15,000 repetergevär kunna inom landet årligen åstadkommas och att staten nödgs beställa 20,000 dylika gevär i främmande land. Kostnaden för de gevär, som skulle kunna anskaffas inom landet, uppgår just till den summa, som jag föreslår, att Riksdagen måtte bevilja, nemligen 860,250 kronor. Och de 20,000 gevär, som måste anskaffas vid utländska verkstäder kräfvat en kostnad af 1,226,000 kronor. Denna senare utgift kan enligt min åsigt mycket väl inbesparas i 1897 års riksstat. Såsom en följd häraf skulle ej heller på mobiliseringsammunition behöfva påkostas den stora summa, som Kongl. Maj:t nu äskar eller 715,000 kronor, utan endast 286,000 kronor, som jag skulle vilja föreslå till beviljande, och då blir der en besparing af 429,000 kronor. Vidare äskar Kongl. Maj:t till intendenturens utrustning 804,000 kronor. Jag tror, att staten kan för år 1897 nöja sig med 402,000 kronor och halfva det af Kongl. Maj:t äskade anslaget besparas. Sedan hafva vi befästningsarbetena vid Vaxholm och Karlsborg. Till dem begär Kongl. Maj:t 1,644,000 kronor, men jag skulle icke vilja föreslå högre belopp än 822,000 kronor och dermed bespara återstående halfva beloppet. Denna fråga om försvaret af inloppet från Östersjön till Stockholm genom skärgården är derjemte en ytterst viktig fråga, sedan Kongl. Maj:t, jag vill minnas i november nästlidna år, förordnat, att en ny farled skulle från Östersjön öppnas genom den s. k. *Gillingeleden* — såsom herrarne af tidningarna hafva sig väl bekant — hvilken farled nu blifvit genom Kongl. Maj:ts försorg både utprickad och belyst nattetid ända utifrån fram till Saltsjöbaden för de ryska ångbåtar, som vintertiden besörja transporten och kommunikationen mellan Hangö och hufvudstaden. Det är en mycket viktig fråga; och, hvad mera är, det är en fråga, som jag fruktar bör behandlas af konstitutionsutskottet. Genom dessa stora besparingar ensamt på fjerde hufvudtiteln kommer jag till en hufvudsumma besparade medel af 2,879,200 kronor. På femte hufvudtiteln vill jag föreslå afslag på hela anslaget å extra stat, som af Kongl. M:ts begärts till flottans nybyggnader, pansarbåtar, torpedokryssare, torpedobåtar

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

o. s. v. Detta anslag skulle för år 1897 utgöra 5,890,000 kronor och utgör dock knappt $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{9}$ af hela det anslagsbelopp, som fordras för flottans sättande i komplett skick enligt den senaste så kallande sjökomiténs förslag. När vi komma till min tredje grupp af anmärkingar, rörande flottan, skall jag närmare belysa denna fråga. Vidare skulle jag föreslå att uppskjuta anslaget till ny docka i Karlskrona 150,000 kronor. Sedermera skulle jag vilja föreslå inbesparandet af halfva beloppet utaf det af Kongl. Maj:t äskade anslaget till ytterligare ny rörlig materiel vid statens jernvägar, 800,000 kronor. Och slutligen skulle jag vilja föreslå afslag å Kongl. Maj:ts proposition att afsätta ånyo 1,400,000 kronor till arbetareförsäkringsfonden. Såsom herrarne alla veta, biföll förra Riksdagen ett lika stort belopp för samma ändamål, oaktadt vi litet hvar känna till, att ingen lag rörande denna arbetareförsäkring ännu fins, utan att det återstår att föreslå och besluta den. Innan det sker, synes det mig öfverflödigt att samla stora fonder för ett sådant ändamål, då ännu ingen vet, huruvida Riksdagen går in på Kongl. Maj:ts förslag till lag i denna för öfrigt så viktiga fråga. Slutligen anser jag, att Kongl. Maj:ts förslag att med ett anslag af 54,900 kronor ytterligare förstärka statsverkets kassa-förlagsfond bör afslås. Med dessa förslag, som dock visst icke beröra alla de besparingar, som inom denna statsverksproposition kunna och böra göras, har jag lyckats bespara statsverket och det skattdragande fattiga folket en summa af 11,624,100 kronor. Orsaken hvarför jag söker, så vidt på mig ankommer, inbespara af statens medel är den, att jag finner det orimligt att nu gå så nära i anslagens disponerande, så mycket mera som en reservfond både bör och måste finnas för åtskilliga ändamål, som icke förekomma i Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition. Såsom känt är sedan alla föregående riksdagar, kan *dels* Kongl. Maj:t under hela riksdagstiden komma in med ganska vidtgående förslag i finansielt hänseende, som kräva stora penningesummor, och om vi nu disponera upp allt hvad vi hafva i besparade fonder, få vi intet kvar till dessa kanske många gånger nödigare utgiftsändamål än de nu föreslagna, *dels* ock väckas enskilda motioner om anslag i flere fall som böra vinna afseende. Riksdagens ledamöter hafva ju obetingadt rätt att föreslå nödiga och nyttiga saker, som röra hela landet eller delar deraf och som ofta fordra ganska betydliga utgifter. Vi hafva nyligen fått en sådan motion af herr Björnin rörande jernvägar på Gotland, som ensamt den tager i anspråk 1,000,000 kronor, och det är ju ännu många dagar kvar på motionstiden. Herrarne kunna vara vissa om att, oaktadt en mängd ej lyckats vinna Riksdagens gillande, många äro af den beskaffenhet att Riksdagen kommer att bifalla dem. Och hvarifrån då taga de nödiga medlen? *Vidare* måste jag vidröra en ganska ledsam omständighet, men jag kan ej undgå det, och den rör våra unionella förhållanden. Det är endast den finansiella sidan deraf, som jag nu vill beröra för att visa, huru nödvändigt det är att hafva en tillgång i penningar för att möta de möjliga, jag kan ej neka det, obefogade beslut, som det snart samlade stortinget kanske kommer fram med beträffande de unionella angelägenheternas finansiella del. Vi hafva redan sett, huru de vägrat

anslag till tredje hufvudtiteln. Jag har hört röster på andra sidan Kölen redan nu tala om frågan att söka tvinga Konungen till koncessioner Norge till fördel på Sveriges bekostnad, genom att indraga hela apanaget åt Konungen och Kronprinsen. Jag skulle djupt beklaga om ett så oförsynt förslag blefve beslut i Norge, men lika säkert är att i så fall bör svenska nationen känna sig pliktig att godtgöra Konungen dessa förluster och beröfva ett så bedröfligt norskt beslut hela dess udd. Och vår nuvarande gode och älskade Konung förtjenar det, lika som hans högt aktade och vördade familj. Jag kan på förhand försäkra att, så stor rikshushållare jag än är, skall jag bli den förste som föreslår Riksdagen att ersätta Konungen och hans familj detta från Norge indragna penningebelopp, till dess Sverige kan förmå Norge att godtgöra sin skuld. Så har ju redan skett det föregående år, då fråga var om iudragning af Norges unionella förpligtelser till utrikesdepartementet.

Hvad vidare angår *tilläggsbevillningen*, har den, såsom jag nyss nämnde, nu existerat i fyra år, och nu föreslår Kongl. Maj:t, att den för år 1897 skall upptagas med samma belopp som den ordinarie bevillningen. Två kategorier äro undantagna. Den ena är skattebelopp till och med 1,200 kronor, för hvilka ingen tilläggsbevillning skulle komma i fråga, och den andra 12—1,800 kronor, för hvilka blott half tilläggsbevillning ifrågasättes. Men för skattebelopp öfver 1,800 kronor skulle hel tilläggsbevillning utgå till samma belopp som den ordinarie bevillningen. Det är redan för många skattdragande i landet svårt att åstadkomma den jmförelsevis mindre dylika bevilling, som vi de senaste åren haft. Man tycker ibland, att det gör icke så mycket på den skattdragandens inkomst, denna bevilling, men det är en alldeles oriktig föreställning om skatteförmågan. Jag skulle djupt beklaga om Riksdagen skulle bifalla detta Kongl. Maj:ts förslag. Det har nemligen blifvit uträknadt af en mycket sakkunnig person, att, oberäknadt utgifterna till staten i hela landet, utgå de *kommunala* skatterna till kyrka, prest, fattigvård och kommunens öfriga angelägenheter, skola, sjukvård, väghållning m. m., till det högst betydliga årliga beloppet af 35,000,000 kronor i hela landet. Det är dock en skatt af betydlig storlek. Att nu såsom Kongl. Maj:t föreslagit lägga sten på börda, dertill vill jag åtminstone ej lemna min röst, och jag hoppas att Riksdagen skall två gånger betänka sig, innan den bifaller en verkligen så förhatlig tilläggsbevillning. Riksdagen skall komma ihåg, att grundlagen lemnar Riksdagen ensamt i dess hand att afgöra denna för hela landet så viktiga fråga. Om Riksdagen, som har att granska och afgöra alla dessa utgifter och bevillningar, finner det nödvändigt att bifalla Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition i detta afseende, hvilket jag finner orimligt, hvarför då icke hellre än att bevilja denna orättvisa tilläggsbevillning antecipera på den besparade fond vi hafva från sista året eller omkring 14,000,000 kronor? Det tycker jag skulle vara mycket rättvisare och derigenom skulle man äfven undvika denna tilläggsbevillning på 4,680,000 kronor.

I afseende på den tredje anmärkningen rörande Kongl. Maj:ts förslag att åstadkomma det för flottans nybyggnad enligt plan erfor-

*Statsverks-
propositionen.*
(Forts.)

derliga belopp för 1897 genom att lägga detta anslag, hvilket är att ause såsom en skatt, af 5,890,000 kronor på nästa års statsreglering, så kan jag icke undgå att äfven deremot lifligt opponera mig. Jag har två gånger motionerat om sättet att anskaffa medel till flottans nybyggnad utan att betunga Sveriges skattdragande invånare med direkta skatter, hvilket ock skulle medföra den i militäriskt afseende så utomordentligt stora fördelen, att då enligt Kongl. Maj:ts förslag flottans nybyggnad skulle kräfva en tid af omkring 10 till 15 år, denna nybyggnad enligt det af mig föreslagna sättet skulle kunna vara fullbordad efter 5 à 6 år. Detta synes mig vara en i militäriskt afseende så solklar fördel, att det är mig en gåta, att Kongl. Maj:t nu ryggat tillbaka för detta militärlån, så mycket mera som man utaf det den nådiga kongl. propositionen åtföljande statsrådsprotokollet iuhemtat, huru som så väl hans excellens herr statsministern som chefen för sjöförsvarsdepartementet i princip gillat ett lån till åstadkommande af flottans komplettering genom nybyggnad. Detta är så mycket bedröfligare, som en dylik utväg, enligt min åsigt, är den enda, hvarpå denna viktiga fråga kan finna sin lösning. Hvar och en, som med uppmärksamhet läst vår senaste krigshistoria, bör kunna vitsorda, att krig ofta uppstå, då man minst anar det, och att krig icke lägger fingrarna emellan då det gäller att på det grundligaste sätt sköfva det fiendtliga landets områden och kuster. Derpå hafva vi många bevis, allt sedan Carl den XII:s dagar ända till vårt sista olyckliga krig med Ryssland. Och här rör det sig, mina herrar, om högst betydliga summor, ty fiendens öfverlägsna lätta kryssareflottor kunna utan någon förlust för dem sjelfva sköfva hela vårt kustland från Haparanda ända till Ystad, de kunna brandskatta våra öppa städer och bränna dem, de kunna förstöra våra verk och inrättningar, ruina vår industri, med ett ord begå alla tänkbara ohyggligheter mot folk och egendom, och vi hafva för närvarande ingen möjlighet att skydda oss deremot. Derfor har jag ansett och helt visst på goda skäl, ty jag tror mig något förstå dessa frågor, att det viktigaste för oss i militäriskt afseende är att utan uppskof försätta vår flotta i det skick, att den, enligt sakkunniges mening, förmår skydda oss mot dessa ohyggligheter längs hela vår östersjökust.

Jag inlemnade vid senaste riksdag, i sammanhang med den kritik jag gjorde mot Kongl. Maj:ts då föreliggande proposition, mitt förslag rörande denna fråga, och det lydde på följande sätt: "Att Riksdagen ville afslå Kongl. Maj:ts här ofvan omnämnda förslag till anskaffande af medel på extra stat för nybyggnad af flottans sjögående fartygs-materiel, och att deremot Riksdagen ville besluta att för anskaffning af medel härtill anbefalla riksgäldskontoret upptagandet af ett från de enskilda lånegifvarnes — allmänhetens — sida uppsägbart statslån på 50 millioner kronor, med samma bestämmelser i öfrigt, som blifvit fastställda beträffande 1887 års endast från statens sida uppsägbara lån löpande med $3\frac{6}{100}$ procent ränta, att halfårsvis af riksgäldskontoret utbetalas. Obligationerna böra, till vinnande af nödig skyndsam realisation, kunna säljas till högst 10 procent under pari och endast i den mån den nya krigsmaterielen på svenska verkstäder och skeppsvarf hinner tillverkas,

dock icke till högre nominelt belopp än 10 millioner kronor årligen. Genom realisation af det ofvan föreslagna obligationsbeloppet till 90 procent skulle erhållas 45 millioner kronor, som, löpande med omkring 4 procent, skulle fordra för räntans betalande omkring 1,800,000 kronor årligen.“

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

Jag har hos sakkunnige män i hufvudstaden förfrågat mig rörande framgången af ett dylikt lån på penningmarknaden, och de hafva försäkrat mig att någon reduktion af obligationernas nominella belopp icke behöfves, ty de skulle blifva första klassens papper och sannolikt gå upp till 100 procent och derutöfver. Sjelf har jag nyligen inköpt några obligationer af precis samma riksgäldskontorets ouppsägbara lån, och för några dagar sedan stodo de uti 101 procent. De äro så begärliga papper, att det ej är tvifvel underkastadt att de kunna försäljas till nominella beloppet.

Jag har förut nämnt, att såväl statsministern som sjöministern i princip uttalat sig för ett dylikt lån och det bevisar deras klokhet i finansielt hänseende.

Jag har endast några ord att nämna rörande artikeln *fästningar*, hvilka särskildt finnas upptagna i den nådiga propositionen. Jag gillar fullkomligt i princip anläggandet af fästningar i Norrland, när tid och tillgångar det medgifva, likasom jag anser att Göteborgs försvar mot fiendtliga angrepp från sjösidan är af högsta behof påkalladt; men jag vill hemställa till statsutskottets ärade ledamöter, att, innan de ingå i pröfning af de ganska betydliga belopp, som Kongl. Maj:t åskat till stärkande af försvaret af Stockholms skärgård och våra båda fästningar Vaxholm och Oskar Fredriksborg, att utskottet från vederbörande införskaffar bestämda underrättelser, huruvida icke den nu öppnade Gillingeleden, som ej går förbi dessa fästningar, göra desamma öfverflödiga och för sitt ursprungliga ändamål odugliga. Detta är en så vigtig fråga, att i fall svaret, som jag förmodar, utfaller i den rigtning att den nyöppnade farleden bereder fienden tillfälle att komma in till Saltsjöbaden utan att passera förbi de båda fästningarna, torde allt vidare anslag till desammas upprätthållande och stärkande vara både onödigt och öfverflödigt.

Slutligen har Kongl. Maj:t äfven begärt, åtminstone i princip framställt om också icke begärt, anslag till fästning på Gotland. Jag finner detta verkligen vara en ganska vigtig fråga, men jag tror, att på den utaf regeringen inslagna vägen vinnes icke det afsedda ändamålet, eller att i krigstid skydda Gotland för invasion utaf någon af de stora sjömagter, som då lära komma att manövrera i Östersjön. Den rätta vägen och som jag tror skulle uppfylla ändamålet, vore att söka förmå de stora omgifvande sjömagterna att förklara Gotland för *neutral* område. Jag tviflar icke på att en uti denna rigtning väl utförd diplomatisk förhandling skulle med afseende å det vänskapliga förhållande, hvilket nu är rådande emellan de förenade rikena och Tyskland, vinna gehör hos tyska riket, och jag till och med tror, att Tysklands kejsare skulle kunna förmå de öfriga stora sjömagterna att intressera sig för samma neutralitet. Utan svårighet borde vi på diplomatisk väg kunna från Tysklands sida utverka åt oss ett sådant tillmötesgående genom

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

att vi redan nu afstode från vidare anspråk på återlösen af den s. k. förpantningen af staden Wismar jemte tillhörande område, hvilken förpantning skedde under Gustaf IV Adolf till storhertigen af Mecklenburg-Schwerin mot en summa af 1,250,000 rdr hamb. b:ko, motsvarande ungefär tem millioner kronor, på 100 år, räknadt från 1803, då traktaten uppgjordes. Denna panträtt, hvars lösesumma med ränta på ränta, på sätt i traktaten föreskrefs, nu skulle uppgå till öfver ett-hundra millioner kronor, skulle dermed förfalla. Och I torden finna, mina herrar, att för oss skulle denna återlösen vara lika omöjlig som onödig att honorera. I stället skulle vi, förr än tiden vore inne, före förpantningstidens slut, redan nu utan ersättning öfverlemna Wismar till Preussen, som åter genom särskild traktat med Mecklenburg öfvertagit dess panträtt. Detta är för Tyskland en ganska viktig fråga, och många gånger har tal varit om att befästa staden, men de tyske rättslärdes utläggningar af pantaftalets natur ha förhindrat hvarje steg i denna riktning. Alltså håller jag före, att Tyskland skulle med glädje omfatta tillfället att mot antydda villkoret få Gotlands neutralitet erkänd.

Om jag tillhörde denna kammars s. k. hvita barn, hvilka af kammarens majoritet smekas och omhuldas på alla möjliga sätt, samt undfågnas med det parlamentariska namn, hvilket benämnes ledamotskap i komitéer och utskott, förtroendemän, revisorer, fullmäktige i banken och riksgäldskontoret, statsrevisorer m. m., skulle jag bedja kammaren om tillåtelse att få interpellera regeringen i följande punkter, angående hvilka jag tror att svenska folket har bestämd rätt att få höra hvad regeringen tänker: 1:o) Hvad inflytande den nyligen öppnade Gillingefarleden kommer att utöfva på den vanliga farleden förbi fästningarne i Stockholms skärgård; 2:o) Huru regeringen tänkt sig möjligheten försvara Gotland under ett sjökrig i Östersjön, och huruvida ej bättre vore, att af sjömagterna utverka öns neutralitet; samt 3:o) Hvarföre regeringen ej vill se vår flotta färdigbyggd på 6 år genom ett inhemskt lån, i stället för att genom hög beskattning och på 10 à 15 år samt efter flera Riksdagars beslut fullborda flottans komplettering.

Men, mina herrar, jag hör till de svarta barnen i denna kammare, får intet namn, men får tacka Gud att jag får vara i fred.

Jag anhåller därför att någon bland kammarens hvita barn ville till regeringen framställa denna så nödiga interpellation.

Hans excellens herr statsministern Boström: Det är en ingalunda ovanlig sak, att den föregående talaren ej känner sig belåten med statsverkspropositionen, och jag föreställer mig, att det är en rätt kinkig uppgift att för densamma vinna hans bifall; åtminstone tilltror jag mig icke att kunna gå i land dermed.

Det skulle icke heller hafva fallit mig in att här begära ordet, derest jag icke blifvit särskildt uppkallad af ett par yttranden af den föregående talaren.

Talaren förmenade, att i mitt af honom åberopade yttrande till statsrådsprotokollet skulle ligga en anslutning i någon högre grad till

den af honom förordade utvägen att upptaga lån för försvarsändamål. Men mina ord innebära blott, och jag anhåller att åt desamma icke gifves någon vidsträcktare tolkning, att fyllandet af försvarsbehöfven är af den stora vikt, att jag anser ett lån under vissa förhållanden kunna komma i fråga att för nämnda ändamål upptagas, men att vi först och främst böra begagna tillgängliga medel och skatter så långt de förslå, och icke förr än den finansiella ställningen är sådan, att dessa tillgångar äro för ändamålet otillräckliga, tänka på att i låneväg fylla behöfvet. Jag finner det opraktiskt att, när medel finnas att tillgå, man i större utsträckning rör sig på lånemarknaden. Visst är, att man icke kan upptaga lån utan att få kännning af dem, när de en gång skola återbetalas. Vi må ej glömma, att man derigenom lägger på framtiden betalningen af den försvarsmateriel, vi nu anskaffa, men hvilken inom längre eller kortare tid förslites, blifver omodern och oandvändbar.

Den andra punkten, om hvilken jag ville yttra några ord, rör tilläggsbevillningen. Att denna icke är populär förstår jag nog, det ligger i sakens natur, men å andra sidan vill jag erinra, att när vi vid 1892 års urtima riksdag fingo till stånd ett förbättradt försvar, föreslogs från regeringens och accepterades från Riksdagens sida, att de skatter och ökade utgifter, som kräfdes för grundskatternas aflyftande och lindring i rustnings- och roteringsbörd, skulle uttagas genom direkta och förmögenhetsskatter och icke utgå i form af konsumtions-skatter. Det är den uppfattningen, jag tror vi göra klokt i att vidhålla. Jag erkänner, att benämningen kan göra något till saken och att uttrycket *tilläggsbevillning* icke är så lyckligt valdt, därför att det påminner om tider, då brister funnits, som skolat fyllas, men jag tror, att, om man besinnar att denna bevillning icke annat är än en försvarsbevillning, det förhatliga, som den föregående talaren fann i denna skatt, dermed torde vara borta. Jag ber eder, mina herrar, komma ihåg, att de belopp, som i år begärts på de öfriga hufvudtitlarna utöfver de vanliga, äro så obetydliga, att på dem någon nämnvärd reduktion icke lärer kunna ifrågasättas; och hvad anslagen till försvarsmaterielen beträffar, tänker jag, att ingen som nitälskar för ett betryggande försvar skall kunna säga annat, än att hvad som är begärtdt är af verkligt behof påkalladt, och att således hvarje reduktion på detta område är liktydig med en reduktion af hvad som oundgängligen behöfves för vårt lands försvar.

Friherre Klinckowström: Jag har begärt ordet för att bemöta hvad hans excellens nu yttrat.

Hans excellens sade, att det var honom motbjudande att ingå på lånevägen, ty dessa lån skulle ju, så yttrade han, en gång återbetalas.

Det kan icke vara hans excellens obekant, att vi hafva en typ af lån, som kallas från statens sida ouppsägbara, och att dessa lån, som uppläggas af riksgäldskontoret till 3,6 procent, äro af den begärliga beskaffenhet, att riksgäldskontoret redan låtit utgå, jag tror, 45 millioner, och landets penningmarknad afbidar med otålighet att få fortsättning. Dessa lån behöfver staten aldrig återbetala. Från statens

Statsverks-
propositionen.
(Forts.)

sida behöfs icke annat än att ordentligt ansvara för räntorna, och detta blir en obetydlighet i jämförelse med den nytta dessa lån göra. Och jag tror, att detta sätt att förskaffa oss ett nöjaktigt sjöförsvår på kortaste tid är i militäriskt afseende vida mer att rekommendera, än de millioner, hvilka nu begäras till förstärkande af vårt landtförsvår. Jag anser nemligen att flottan i stort sedt är vårt vigtigaste militära intresse.

Hvad tilläggsbevillningen angår, tror jag, att den mycket väl kunde täckas af 1895 års till 14 millioner uppgående besparingar. Det skulle möjligen kunna inträffa, hvad kanske regeringen icke nu tänker på, att om icke regeringen beträder den af mig föreslagna väg till flottans iståndsättande, Riksdagen besluter sig för att från den ena riksdagen till den andra lägga upp alla möjliga öfverskott för att på den vägen skaffa för ändamålet erforderliga medel, d. v. s. de 50 millionerna, och då skulle besparingarna från 1894 och 1895 redan lemna nära 20 millioner till denna fond.

Herr Alin: Äfven jag skall anhålla att med anledning af hans excellens herr statsministerns yttrande få säga ett par ord, dessa med afseende å tilläggsbevillningen. — Jag är icke nu i tillfälle att ordagrant återgifva Riksdagens skrifvelse af år 1892 angående sättet för ersättandet af grundskatterna och anskaffandet af medel till lindringarne i rustnings- och roteringsbesvärerna, men såvidt jag kan erinra mig föllo uttrycken så, att de behof, som genom grundskatternas afskrifning och lindringarne i rustnings- och roteringsbesvärerna uppkomme, skulle i första rummet ersättas genom direkta och förmögenhetsskatter. Mig synes som om nämnda löfte vore infriadt genom de tilläggsbevillningar, som under närmast föregående år äro gifna, liksom genom de beslut om arfs- och stämpelskatter, som äro fattade. — Härtill vill jag lägga, att ifrågavarande yttrande ju uppenbarligen afser bestridandet af kostnader för *organisationen*, medan här åter är fråga om anskaffande af medel till betäckande af utgifter för *materielen*.

Efter härmed slutad öfverläggning blef den kongl. propositionen tillika med de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena hänvisad till statsutskottet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda, under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 8, af herr *Björlin*, angående låneunderstöd för enskilda jernvägsanläggningar på Gotland, och

n:o 9, af herr *Billing*, angående pension åt konsistorienotarien E. R. Henschen.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet friherre *Klinckow-ströms* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 10, angående tull på potates.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående portoförhöjning för skrymmande småpaket och tilläggspporto för ofrankerade dylika paket, och

2:o) angående en särskild tilläggsbevillning för år 1897.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, under sammanträdet aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående disposition af förra hospitalslägenheten "en tomt vid Säbygatan i Landskrona",

2:o) angående disposition af ett jordområde i Djekneytteroten i Avesta socken af Kopparbergs län,

3:o) angående disposition af länsmansbostället $\frac{1}{4}$ mantal Galtabäck n:o 1 Fösingsgård i Kronobergs län,

4:o) angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende, samt

5:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Upplästes och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga skrifvelse till Riksdagen om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om denna nådiga skrifvelses innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 11, af herr *Sandberg*, angående utförelsestull å jernmalm,

n:o 12, af herr *Bohnstedt*, om afskaffande af rättigheten att på nederlag upplägga spannmål, och

n:o 13, af herr *Andersson, Per Johan*, angående förhöjning af tullen å fläsk.

På derom framställda yrkanden blefvo dessa motioner bordlagda.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Wester* från den 27 i denna månad till den 12 nästkommande februari, herrar *Hasselrot* och *Almqvist* under fjorton dagar från förstnämnda dag, samt herr *Andersson*, *Gustaf*, under tolf dagar och herr *Brehmer* under tre veckor från och med den 27 innevarande januari.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1,17 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Måndagen den 27 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

Anmälde och bordlades statsutskottets memorial n:o 1, med de till innevarande riksdag afgifna berättelser dels af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning samt dels af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret angående det dem lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet följande, den 25 i denna månad bordlagda motioner:

n:o 11, af herr *Sandberg*, angående utförelsestill å jernmalm;

n:o 12, af herr *Bohnstedt*, om afskaffande af rättigheten att på nederlag upplägga spanmål; samt

n:o 13, af herr *Andersson, Per Johan*, angående förhöjning af tullen å fläsk.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 14, af friherre *Klingspor*, om åvägbringande af utredning, rörande Nya Trollhätte kanalbolags rättsförhållande till kronan m. m.;

n:o 15, af herr *von Möller*, om förhindrande af barns och minderårigas användande vid offentliga förevisningar m. m.;

n:o 16, af herr *af Burén*, om anskaffande af medel till krigsfartyg;

n:o 17, af densamme, med förslag till skogslag beträffande länsallmänningar;

n:o 18, af densamme, angående utförselsavgift å trävaror m. m.;

n:o 19, af densamme, angående revision af nuvarande hypoteksinstitution;

n:o 20, af herr *Rudebeck*, om utarbetande af förslag till inrättande af allmänna uppfostringsanstalter för minderåriga brottslingar;

n:o 21, af herr *Ljungberg*, angående ändring af gällande bestämmelser rörande värnpligtiges rätt att utvandra;

n:o 22, af densamme, angående utförselstull å jernmalm;

n:o 23, af densamme, angående utförselstull å zinkmalm;

n:o 24, af herr *Ölander*, om inrättande af en särskild hofrätt i någon af Norrlands städer;

n:o 25, af densamme, om lagstiftningsåtgärder i syfte att hindra missbruk vid försäljning af maltdrycker;

n:o 26, af herr *Krok*, om ändring af gällande bestämmelser angående utbetalning af begravningshjelp för embets- och tjänstemän samt betjente; och

n:o 27, af herr *Stridsberg*, om införande af s. k. licenstvång eller lättande af utöfningstvånget beträffande patenterade uppfinningar.

Dessa motioner blefvo, hvar för sig, på begäran bordlagda.

Tillkännagafs att, sedan e. o. hofrättsnotarierna G. Tägtström och A. Cederborg samt fil. licentiaten H. Elmquist, med anledning deraf att de blifvit anstälde såsom notarier hos Andra Kammaren, begärt entledigande från sina befattningar såsom kanslister i Första Kammarens kansli, herr talmannen samt de ledamöter, hvilka fått i uppdrag att jemte honom tillsätta kammarens kansli och vaktbetjening, med bifall till nämnda begäran antagit vice häradshöfdingarna A. Lindhagen, P. Kjellin och H. af Trolle att efter Tägtström, Cederborg och Elmquist vara kanslister i kammarens kansli.

Ledighet från riksgäldsgöromålen beviljades herr *Behm* under

nästa fjorton dagar, herr *Tahm, Sebastian*, från och med den 29 i denna månad till och med den 14 nästkommande februari samt herr *Bergström* från den 29 innevarande januari till den 12 påföljande februari.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Herr *Bergman* väckte en motion, n:r 28, angående tull å superfosfater.

På derom framställt yrkande bordlades denna motion.

Kammaren åtskildes kl. 2,51 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 28 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *Östergren* aflemnade

dels Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om upphäfvande af föreskrifterna angående borgareed,

2:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af 4 kap. 10 § strafflagen, lag angående ändrad lydelse af 35 § strafflagen för krigsmagten och lag angående ändring i 11 § 9 punkten af förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 februari 1864,

3:o) med förslag till lag angående allmänt tingssammanträdes likställighet i vissa fall med häradsting, lag angående ändring i vissa fall för tiden för insändande af förteckning å lagfarter, lag angående ändrad lydelse af 9 kap. 4 § ärfdebalken och lag angående ändrad lydelse af 8 kap. 1 § giftermålsbalken,

4:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af 99, 101 och 108 §§ utsökningslagen den 10 augusti 1877, samt

5:o) angående ändring af gällande bestämmelser rörande föräntandet af Hjelmare kanal- och slussverks reparationsfond, dels ock Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen, i anledning af en vid sistförflutna riksdag beslutad lagförändring.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet friherre *Klingspors* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 14, angående åvägabringande af utredning rörande Nya Trollhätte kanalbolags rättsförhållande till kronan m. m.

Vid föredragning af herr *von Möllers* under gårdagen bordlagda motion, n:o 15, om förhindrande af barns och minderåriges användande vid offentliga föreläsningar m. m., beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *af Buréns* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 16, om anskaffande af medel till krigsfartyg.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *af Buréns* under gårdagen bordlagda motion, n:o 17, med förslag till skogslag beträffande länsallmänningar.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *af Buréns* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 18, angående utförselsafgift å trävaror m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda, under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 19, af herr *af Burén*, angående revision af nuvarande hypoteks-institution, och

n:o 20, af herr *Rudebeck*, om utarbetande af förslag till inrättande af allmänna uppfostringsanstalter för minderåriga brottslingar.

Vid föredragning af herr *Ljungbergs* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 21, angående ändring af gällande bestämmelser rörande värnpligtiges rätt att utvandra, beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Ljungbergs* nedannämnda, under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 22, angående utförselstull & jernmalm, och

n:o 23, angående utförselstull & zinkmalm.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Ölanders* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 24, om inrättande af en särskild hofrätt i någon af Norrlands städer.

Vid föredragning af herr *Ölanders* under gårdagen bordlagda motion, n:o 25, om lagstiftningsåtgärder i syfte att hindra missbruk vid försäljning af maltdrycker, beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herr *Krok* väckta, sistlidne dag bordlagda motion, n:o 26, om ändring af gällande bestämmelser angående utbetalning af begrafningshjälp för embets- och tjenstemän samt betjente.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Stridsbergs* under gårdagen bordlagda motion, n:o 27, om införande af s. k. licenstvång eller lättande af utöfningstvånget beträffande patenterade uppfinningar.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Bergmans* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 28, angående tull å superfosfater.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 1, med de till innevarande Riksdag afgifna berättelser dels af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning samt dels af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret angående det dem lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken.

Herr *Treffenberg* erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag anhåller att här få aflemna tvenne motioner, genom hvilkas bifallande Riksdagen, så vidt jag förstår, skall komma i tillfälle att utöfva rättvisa och barmhertighet mot både menniskor och djur.

För att något förklara detta, skall jag bedja få förutskicka några anmärkningar.

Kammaren torde måhända erinra sig, att en känd ledamot af Andra Kammaren — med hvilken jag merendels i sociala arbetarefrågor tänker lika, under det vi lika ofta hysa stridiga åsigtter i frågor, som beröra arbetarnes politiska ställning, och detta just därför, att jag, såsom jag tror, är en *verklig* arbetarevän — att denne ledamot, säger jag, vid förra riksdagen framlade ett lagförslag i syfte att bereda våra bageriarbetare en dräglig tillvaro. Lagutskottet, till hvilket denna motion remitterades, tillstyrkte och Andra Kammaren biföll en skrifvelse i ämnet. Men denna kammare ville icke vara med om saken, utan frågan föll på en omröstning, hvarvid afgåfvos 61 röster emot och 9 röster för skrifvelsen. Under sådana förhållanden synes det kanske för Eder litet hvar, mine herrar, väl dristigt af mig att nu i den ena af mina motioner återupptaga denna fråga, men till min ursäkt, i fall en sådan skulle behöfvas, och till den kraft och verkan det kan hafva, vill jag upplysa kammaren derom, dels att jag kort, efter frågans fall vid förra riksdagen, till en deputation af bageriarbetare, som instälde sig hos mig, afgaf ett halft löfte, att jag icke skulle släppa frågan, och dels att jag denna gång är i tillfälle att bjuda kammaren på något nytt i frågan eller en redogörelse för de verkningar, som den nya, redan ett år tillbaka i Norge tillämpade bagerilagen haft på arbetarne, mästarne och allmänheten, således samtliga i frågan intresserade parter. Huruvida jag åter kan anses handla diplomatiskt genom att delgifva herrarne denna redogörelse, eller, med andra ord, om jag derigenom kommer att främja det mål, som jag åsyftar, lemnar jag derhän. Men saken är den, att jag tror på sanningens och det rättas segerkraft *till slut*, och det är därför jag tillåter mig hemställa:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville, efter verkställd utredning, taga i öfvervägande, om

och i hvad mån lagbestämmelser angående arbetstiden för arbetare i bageriyrket må vara erforderliga, och derefter för Riksdagen framställa det förslag, hvartill den verkställda utredningen kan föranleda.

Härefter aflemnades ifrågavarande motion, hvilken hade till öfverskrift "angående inskränkning af arbetstiden i bagerier m. m."; och blef motionen, som försågs med n:o 29, på begäran bordlagd.

Vidare anförde herr Treffenberg: Den andra motionen, som jag tager mig friheten att framlägga, är för kammaren en gammal bekant. Jag hade den turen i fjol, att samma motion rönt uppmuntran i kammaren, ehuru den af omständigheter, för hvilka jag redogör i motionen, föll i Andra Kammaren, och jag hoppas, att den välvilja, hvarmed denna kammare mottog motionen i fjol, icke heller skall uteblifva i år. I sådan förhoppning tillåter jag mig hemställa: att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes dels låta utröna, om och till hvilken utsträckning stadganden må kunna meddelas i syfte att vid slag af husdjur minsta möjliga lidande medelst förutgående bedöfning eller på annat ändamålsenligt sätt tillfogas djuren, dels ock, derest utredningen dertill föranleder, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

Efter det denna motion, som hade till öfverskrift "om meddelande af föreskrifter i syfte att vid slag af husdjur minsta möjliga lidande måtte tillfogas djuren", aflemnats, blef motionen, försedd med n:o 30 och på derom framställt yrkande, bordlagd.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 31, af herr *Nilsson, Ola*, om höjning i afgiften för tillverkning af melassbränvin samt om nedsättning i afgiften för denaturering af sprit,

n:o 32, af herr *Björlin*, om anslag till inköp af mark vid Tingstäde å Gotland,

n:o 33, herr *Tamm, Hugo*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrad lagstiftning i syfte att bereda hypoteksförening trygghet mot minskning af dess rätt enligt in-tecknad skuldförbindelse vid exekutiv försäljning af fastighet,

n:o 34, af herr *Nyström, Carl*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändring i visst syfte af förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875,

n:o 35, af herr *Cederberg*, om skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till stadganden om särskiljande af allmän och enskild vattenrätt,

n:o 36, af herr *Rettig* m. fl., om anslag för utredning i fråga om

åstadkommande af en direkt jernvägsförbindelse mellan Krylbo och Örebro,

n:o 37, af herr *Leman*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser om exekutiv försäljning af fastighet m. m.,

n:o 38, af herr *Nyström, Thomas*, om ändrade bestämmelser i fråga om vilkoren för återbetalning af enskilda jernvägsaktiebolag beviljade statslån,

n:o 39, af herr *Söderberg*, om åtskiljande af nu förenade kamrers- och kassörstjänster vid åtskilliga riksbankens afdelningskontor,

n:o 40, af densamme, angående höjning af tullen å till pelsverk ej hänförliga, beredda hudar och skinn äfvensom å vissa slags skodon,

n:o 41, af herr *Ljungberg*, om anlitande företrädesvis af svenska verkstäder vid arbeten för statens behof, och

n:o 42, af herr *Almström* m. fl, om ökade anslag till rikets försvarsväsende samt om upptagande af ett inhemskt obligationslån för försvarsändamål.

Dessa motioner blefvo, hvar för sig, på begäran bordlagda.

Anmälades och bordlades bankoutsrottets memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till utskottet afgifna berättelse.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om upphäfvande af föreskrifterna angående borgareed,

2:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af 4 kap. 10 § strafflagen, lag angående ändrad lydelse af 35 § strafflagen för krigsmagten och lag angående ändring i 11 § 9 punkten af förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 februari 1864,

3:o) med förslag till lag angående allmänt tingssammanträdes likställighet i vissa fall med häradsting, lag angående ändring i vissa fall af tiden för insändade af förteckning å lagfarter, lag angående ändrad lydelse af 9 kap. 4 § ärfdabalken och lag angående ändrad lydelse af 8 kap. 1 § giftermålsbalken, samt

4:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af 99, 101 och 108 §§ utsokningslagen den 10 augusti 1877.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen angående

ändring af gällande bestämmelser rörande förräntandet af Hjelmare kanal- och slussverks reparationsfond.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga skrifvelse till Riksdagen i anledning af en vid sist-förflutna riksdag beslutad lagförändring.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Leman* under tre veckor från morgondagen och herr af *Burén* under fjorton dagar från och med den 30 innevarande månad.

Justerades tio protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 3,12 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 28 januari, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m., och dess förhandlingar ledes af herr vice talmannen.

Aflemnades följande motioner:

n:o 43, af herr *von Stapelmohr*, om meddelande af nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel,

n:o 44, af herr *Bergström*, om tull å vissa produkter af bly-industrien,

n:o 45, af herr *Bergman*, om anslag för anställande af meteorologiska observationer i Gellivare,

n:o 46, af densamme, om anslag för norra stambanans fortsättande till Haparanda,

n:o 47, af herr *Bergman*, om ändring i gällande bestämmelser angående ölhandeln,

n:o 48, af densamme, om uteslutande ur § 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 af det stycke, som innefattar undantagsbestämmelse beträffande läppmarkskommun, samt

n:o 49, af densamme, om uteslutande ur § 41 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 af det stycke, som innefattar undantagsbestämmelse rörande Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län.

På derom framställda yrkanden blefvo dessa motioner bordlagda.

Kammaren åtskildes kl. 7,9 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 30 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 22 i denna månad.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Treffenbergs* den 28 i denna månad bordlagda motion, n:o 29, angående inskränkning af arbetstiden i bagerier m. m.

Vid föredragning af herr *Treffenbergs* den 28 innevarande januari bordlagda motion, n:o 30, om meddelande af föreskrifter i syfte att vid slagt af husdjur minsta möjliga lidande måtte tillfogas djuren, beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den af herr *Nilsson, Ola*, väckta, den 28 i denna månad bordlagda motion, n:o 31, om höjning i afgiften för tillverkning af melassbränvin samt om nedsättning i afgiften för denaturering af sprit.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Björllins* den 28 innevarande månad bordlagda motion, n:o 32, om anslag till inköp af mark vid Tingstäde å Gotland.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet nedannämnda, den 28 i denna månad bordlagda motioner:

n:o 33, af herr *Tamm, Hugo*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrad lagstiftning i syfte att bereda hypoteksförening trygghet mot minskning af dess rätt enligt intecknad skuldförbindelse vid exekutiv försäljning af fastighet,

n:o 34, af herr *Nyström, Carl*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändring i visst syfte af förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875, och

n:o 35, af herr *Cederberg*, om skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till stadganden om särskiljande af allmän och enskild vattenrätt.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herr *Rettig* m. fl. väckta, den 28 innevarande januari bordlagda motion, n:o 36, om anslag för utredning i fråga om åstadkommande af en direkt jernvägsförbindelse mellan Krylbo och Örebro.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Lemans* den 28 i denna månad bordlagda motion, n:o 37, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ändrade bestämmelser om exekutiv försäljning af fastighet m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herr *Nyström, Thomas*, väckta, den 28 innevarande månad bordlagda motion, n:o 38, om ändrade bestämmelser i fråga om villkoren för återbetalning af enskilda jernvägsaktiebolag beviljade statslån.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet herr *Söderbergs* den 28 i denna månad bordlagda motion, n:o 39, om åtskiljande af nu förenade kamrers- och kassörstjänster vid åtskilliga riksbankens afdelningskontor.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Söderbergs* den 28 innevarande januari bordlagda motion, n:o 40, angående höjning af tullen å till pelsverk ej hänförliga, beredda hudar och skinn äfvensom å vissa slags skodon.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda, den 28 i denna månad bordlagda motioner:

n:o 41, af herr *Ljungberg*, om anlåtande företrädesvis af svenska verkstäder vid arbeten för statens behof, och

n:o 42, af herr *Almström* m. fl., om ökade anslag till rikets försvarsväsende samt om upptagande af ett inhemskt obligationslån för försvarsändamål.

Vid föredragning af herr *von Stapelmohrs* den 28 innevarande månad bordlagda motion, n:o 43, om meddelande af nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel, beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Bergströms* den 28 i denna månad bordlagda motion, n:o 44, om tull å vissa produkter af blyindustrien.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Bergmans* nedannämnda, den 28 innevarande januari bordlagda motioner:

n:o 45, om anslag för anställande af meteorologiska observationer i Gellivare, samt

n:o 46, om anslag för norra stambanans fortsättande till Haparanda.

Vid föredragning af herr *Bergmans* den 28 i denna månad bordlagda motion, n:o 47, om ändring i gällande bestämmelser angående ölhandeln, beslöt kammaren hänvisa denna motion till ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet nedannämnda, af herr *Bergman* väckta, den 28 innevarande månad bordlagda motioner:

n:o 48, om uteslutande ur § 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 af det stycke, som innefattar undantagsbestämmelse beträffande lappmarkskommun, och

n:o 49, om uteslutande ur § 41 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 af det stycke, som innefattar undantagsbestämmelse rörande Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets den 28 i denna månad bordlagda memorial n:o 1, med öfverlemnade af fullmäktige i riksbanken till utskottet afgifna berättelse.

Herr talmannen yttrade, att till behandling af tillfälligt utskott blifvit hänvisade följande motioner:

n:o 15, af herr *von Möller*, om förhindrande af barns och minderåriges användande vid offentliga förevisningar m. m.;

n:o 21, af herr *Ljungberg*, angående ändring af gällande bestämmelser rörande värnpligtiges rätt att utvandra;

n:o 25, af herr *Ölander*, om lagstiftningsåtgärder i syfte att hindra missbruk vid försäljning af maldrycker;

n:o 30, af herr *Treffenberg*, om meddelande af föreskrifter i syfte att vid slagt af husdjur minsta möjliga lidaude måtte tillfogas djuren

n:o 43, af herr *von Stapelmohr*, om meddelande af nya bestämmelser angående utöfvande af läkareverksamhet och handel med läkemedel, samt

n:o 47, af herr *Bergman*, om ändring i gällande bestämmelser angående ölhandeln.

På särskilda propositioner beslöts, att dessa motioner skulle fördelas mellan två tillfälliga utskott, hvarterda bestående af fem ledamöter med två suppleanter, äfvensom att motionerna n:is 15, 25 och 47 skulle behandlas af tillfälliga utskottet n:o 1.

Sedan herr talmannen vidare hemställt, att kammaren ville besluta, att motionerna n:is 21, 30 och 43 skulle handläggas af tillfälliga utskottet n:o 2, erhöll herr *Ljungberg* på begäran ordet och anförde: Bland de nu föredragna motionerna förekommer en af mig väckt motion om våra värnpligtiges utvandring. En liknande motion har af annan motionär vid en föregående riksdag blifvit väckt och hänvisades då till tillfälligt utskott; men som densamma der ansågs ha bort remitteras till lagutskottet, och tiden icke medgaf dess handläggning i förstnämnda utskott, ansåg sig motionären böra taga den tillbaka. Jag har därför i min motion begärt, att densamma måtte blifva remitterad till lagutskottet, enär jag fruktat, att samma kretsgång eljest skulle förnyas.

Jag får därför vördsamt hemställa, att min motion måtte öfverlemnas till lagutskottet.

Herr talmannen yttrade, att han finge fästa uppmärksamheten derpå, att herr Ljungbergs ifrågavarande motion redan vid ett föregående sammanträde blifvit remitterad till tillfälligt utskott, och att kammaren således nu blott hade att bestämma, hvilketdera af de två tillfälliga utskott, som kammaren beslutat tillsätta, skulle behandla densamma.

På gjord proposition förklarades härefter motionerna n:is 21, 30 och 43 skola handläggas af tillfälliga utskottet n:o 2.

Vidare beslöts, att val af ledamöter och suppleanter i de två tillfälliga utskotten skulle företagas vid kammarens sammanträde nästa måndag.

Herr talmannen yttrade härefter, att han, jemlikt träffad öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren, finge hemställa, att val af revisorer och revisorssuppleanter för granskning af dels statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ock räkenskaper och förvaltning vid riksbankens afdelningskontor i orterna måtte anställas vid det sammanträde, som komme att hållas lördagen den 8 nästkommande februari.

Denna hemställan bifölls.

Ledighet från riksdagsgörömålen beviljades herr *Sanne* under fjorton dagar, räknadt från den 27 i denna månad, samt grefve *Piper* och friherre *Alströmer* under tre veckor från den 1 nästkommande februari.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,53 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
